

СОЁЛЫН ЯАМ

СБҮ-ИЙН СУУРЬ СУДАЛГААНЫ ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ТАЙЛАН

Гэрээ байгуулагч: “Соёлын яам”

Үйлчилгээ үзүүлэгч: “Монголын маркетингийн судалгааны ассоциаци” НҮТББ

Улаанбаатар хот

2021 он

АГУУЛГА

ХУРААНГУЙ	3
СУДАЛГААНЫ АРГА ЗҮЙ	4
ЧАНАРЫН СУДАЛГАА	4
Судалгааны зорилго	4
Судалгааны мэдээлэл цуглуулалт	4
Судалгааны хамрах хүрээ, оролцогчдын тоо	5
Судалгааны асуулгын бүтэц	7
Судалгааны ёс зүй	7
Мэдээлэл боловсруулалт	8
СТАТИСТИК, ТООН МЭДЭЭЛЛИЙН СУДАЛГАА	9
Судалгааны зорилго	9
Судалгааны аргачлал, мэдээлэл цуглуулалт.....	9
Статистик, тоон мэдээллийн судалгааны хамрах хүрээ	9
Ашигласан статистик ангиллууд.....	10

ХУРААНГУЙ

Монголын маркетингийн судалгааны ассоциаци (ММСА) НҮТББ нь судалгаа, сургалт, сурталчилгааны олон улсын мэргэжлийн стандарт, ёс зүй, орчин үеийн технологи, арга зүйтэй уялдуулан “Соёлын бүтээлч үйлдвэрлэл (СБҮ)-ийн салбарын суурь судалгаа”-г 2021 оны 3 сарын 10-ны өдрөөс эхлэн 2021 оны 11 сарын 10-ны өдөр хүртэлх хугацаанд хоёр үе шаттайгаар хийж гүйцэтгэлээ. Судалгааны нэгдүгээр шатанд СБҮ-ийн салбарт хамаарах чиглэлүүдийг тодорхойлох чанарын судалгааг СБҮ-ийн 205 мэргэжилтэн, уран бүтээлчдийн хүрээнд ярилцлагын аргаар хийж гүйцэтгэв. Уг судалгааны үр дүнд СБҮ-ийн хамрах хүрээг 12 салбарт ангилсан ба эдгээр салбаруудын эдийн засгийн болон нийгмийн үр өгөөжийг тодорхойлж, өнөөгийн нөхцөл байдал, асуудал, бэрхшээлийг *хүний нөөц, эко систем, дэд бүтэц, хөрөнгө оруулалт, маркетинг сурталчилгаа* гэсэн 5 чиглэлд судалсан. Мөн салбар тус бүрийн өртгийн гинжин хэлхээ, үйл ажиллагааны процессыг зураглалаа. Чанарын судалгааны үр дүнг салбарын төлөөллүүдэд эргэж танилцуулан, саналыг авч сайжруулсан.

Судалгааны хоёрдугаар шатанд ЮНЕСКО-ийн “Соёлын статистикийн хүрээ-2009” арга зүйд үндэслэн СБҮ-ийн 12 салбарын статистик, тоо мэдээллийн судалгааг хийж гүйцэтгэсэн. Уг судалгаанд шаардлагатай тоо мэдээллийг төрийн болон төрийн бус байгууллага, мэргэжлийн холбоод зэрэг нийт 43 байгууллагаас цуглуулж, шинжилгээ хийж, тайлан бэлтгэлээ. Статистик, тоо мэдээллийг дараах үндсэн үзүүлэлтүүдийн хүрээнд судалсан. Тухайлбал, Бүртгэлтэй болон үйл ажиллагаа явуулж буй ААНБ-ын тоо, Ажиллагчдын тоо, ажиллагчдын дундаж цалин, Үйл ажиллагааны борлуулалтын орлого, ДНБ, Бараа, бүтээгдэхүүний гадаад худалдааны мэдээлэл, Их, дээд сургууль, коллежийн төгсөгчдийн тоо зэрэг үзүүлэлтүүдийн хүрээнд нарийвчлан судалсан.

Судалгааны чанарын болон тоон үр дүнг нэгтгэсэн тайланг бичмэл хэлбэрээр гаргасан бөгөөд үр дүнг нийт 5 удаа Соёлын яамны удирдлагын баг, албан хаагчдад танилцуулсан.

СУДАЛГААНЫ АРГА ЗҮЙ

Монгол Улсын СБҮ-ийн суурь судалгааны тайлан нь үндсэн хоёр үе шатнаас бүрдэнэ. Нэгдүгээрт Монгол Улсын соёлын салбарын өнөөгийн нөхцөл байдлыг тодорхойлох чанарын судалгаа. Хоёрдугаарт Монгол Улсын СБҮ -ийн салбарт хамаарах салбар, чиглэл тус бүрийн статистик өгөгдөлд үндэслэн гарсан тоон мэдээлэл.

I шат

“СБҮ -ийн салбарын өнөөгийн нөхцөл байдлыг тодорхойлох чанарын судалгаа”

Судалгааны аргачлал:
ЧАНАРЫН СУДАЛГАА

II шат

“СБҮ -ийн салбарын статистик, тоон мэдээллийн судалгаа”

Судалгааны аргачлал:
**ХОЁРДОГЧ МЭДЭЭЛЛИЙН
ШИНЖИЛГЭЭ**

ЧАНАРЫН СУДАЛГАА СУДАЛГААНЫ ЗОРИЛГО

Уг судалгаагаар СБҮ -ийн салбарт хамаарах салбар чиглэлийг тодорхойлж, эдийн засгийн болон нийгмийн үр өгөөж, асуудал бэрхшээлийг илрүүлж, шийдвэрлэх арга замыг тодорхойлох, салбар чиглэл тус бүрийн өртгийн гинжин хэлхээ, үйл ажиллагааны процессыг зураглахыг зорилоо.

СУДАЛГААНЫ МЭДЭЭЛЭЛ ЦУГЛУУЛАЛТ

Чанарын судалгааны аргачлалын хувьд бүлгийн хэлэлцүүлэг болон ганцаарчилсан ярилцлага, цахим асуулга судалгааны аргачлал ашиглан мэдээлэл цуглуулав.

Судалгааны мэдээлэл цуглуулалт, ярилцлагыг 2021 оны гуравдугаар сарын 15 -аас 2021 оны 4-р сарын 10 -ны хооронд зохион байгуулав. Судалгааны мэдээлэл цуглуулалтыг чанарын судалгаа, ганцаарчилсан ярилцлагын арга, техникээр мэргэшсэн, 5 -аас дээш жилийн туршлагатай судалгааны менежерүүд хийж гүйцэтгэв.

Ярилцлагыг нүүр тулсан ярилцлага болон цахим хэрэгслийг ашиглан хийж гүйцэтгэлээ. Нүүр тулсан ярилцлага хийхдээ компанийн “Ковид-19 цар тахлын үед баримтлах дотоод журам”, Эрүүл мэндийн яамнаас гаргасан “Аж ахуйн нэгж, байгууллагад өгөх зөвлөмж”-ийн дагуу халдвар хамгааллын дэглэмийг баримтлан ажиллалаа. Цахим хэрэгслийн хувьд Zoom цахим уулзалтын платформыг ашигласан.

СУДАЛГААНЫ ХАМРАХ ХҮРЭЭ, ОРОЛЦОГЧДЫН ТОО

СБҮ-ийн 12 салбар чиглэлийн уран бүтээлч, мэргэжилтнүүд нийт 16 удаагийн хэлэлцүүлэг, 205 ганцаарчилсан ярилцлага болон 50 цахим судалгаанд хамрагдсан.

Соёлын яамнаас зохион байгуулсан 16 удаагийн хэлэлцүүлэгт салбарын тулгамдаж буй асуудал, боломжийг хэлэлцэхээс гадна Соёлын яамнаас баримталж буй хөгжлийн бодлогын талаар танилцуулга хийгдсэн. Тус хэлэлцүүлэгт оролцсон оролцогчдоос гадна салбар тус бүрийн голлох мэргэжилтнүүдийг хамруулан 205 удаагийн ганцаарчилсан ярилцлагыг судалгааны баг зохион байгуулсан. Ганцаарчилсан ярилцлагаар салбар тус бүрийн асуудлыг илүү гүнзгийрүүлэн судлахаас гадна процесс, өртгийн сүлжээний зураглалыг хийж, СБҮ-ийн зах зээлийг нэмэгдүүлэх боломж, тэргүүлэх чиглэлүүдийг тодорхойлов. Судалгаанд хамрагдаж чадаагүй боловч санал бодлоо илэрхийлэх хүсэлтэй уран бүтээлч, мэргэжилтнүүдийн дунд цахим хэлбэрээр санал асуулга авсан бөгөөд тус судалгаанд нийт 50 оролцогч хамрагдсан.

Соёлын яамтай хамтран СБҮ-ийн 12 салбарын 16 удаагийн хэлэлцүүлэг зохион байгуулав.

205 удаагийн ганцаарчилсан ярилцлага

50 удаагийн онлайн ярилцлага

СУДАЛГААНЫ АСУУЛГЫН БҮТЭЦ

Чанарын судалгааны асуулгыг боловсруулахад олон улсын зөвлөх Tom Fleming¹ зөвлөж ажилласан бөгөөд судалгааны зорилго, хэрэгцээ, шаардлагад үндэслэн боловсруулав.

TOM FLEMING, tfconsultancy.co.uk

tom fleming / creative consultancy /

consultancy / kensülttensi / (pl. ies) n. the professional practice or position of a consultant.

Чанарын судалгаагаар соёлын салбарт тулгамдаж буй асуудал бэрхшээл, салбар тус бүрийн боломжийг дараах таван чиглэлээр тодорхойлов.

Үүнд:

- 1) **Хүний нөөц** – Уран бүтээлч, мэргэжилтнүүдийн ур чадвар, мэдлэг туршлага, боловсрол, сургалттай холбоотой мэдээлэл;
- 2) **Эко орчин** – Салбарын хууль, эрх зүйн орчин, бодлого, зохицуулалт, салбар хоорондын харилцан хамааралтай холбоотой мэдээлэл;
- 3) **Дэд бүтэц** – Барилга, байгууламж, тоног төхөөрөмж, дэд бүтэцтэй холбоотой мэдээлэл;
- 4) **Хөрөнгө оруулалт** – Хөрөнгө оруулалт, санхүүжилттэй холбоотой мэдээлэл;
- 5) **Маркетинг, сурталчилгаа** – Эрэлтийг нэмэгдүүлэх, бүтээгдэхүүн үйлчилгээг сурталчлан таниулах, борлуулалттай холбоотой мэдээлэл тус тус багтана.

Үүнээс гадна салбар тус бүрд Ковид-19 цар тахал хэрхэн нөлөөлж байгаа талаар, мөн салбарын дижитал трендийн талаар тус тус тодруулав.

СУДАЛГААНЫ ЁС ЗҮЙ

Судалгааны мэдээлэл цуглуулалтыг зохион байгуулахад баримталдаг ESOMAR ёс зүйн код, олон улсын судалгааны ISO 20252:2019 стандартын дагуу судалгаанд оролцогчоос зөвшөөрөл авч ярилцлагыг сайн дурын үндсэн дээр зохион байгуулсан. Мөн судалгаанд оролцогчийн хариулыг

¹ www.Tfconsultancy.co.uk

чандлан нууцлах, олон нийтэд задруулахгүй байх, зөвхөн нэгдсэн үр дүн гаргахад ашиглах зэрэг дүрмийг баримтлан ажиллав.

[Home - ESOMAR](#)

ICS > 03 > 03.020

ISO 20252:2019

Market, opinion and social research, including insights and data analytics — Vocabulary and service requirements

[ISO - ISO 20252:2019 - Market, opinion and social research, including insights and data analytics — Vocabulary and service requirements](#)

Чанарын судалгааны тайлан боловсруулахад баримталсан гол зарчим нь оролцогчийн өгсөн мэдээлэлд судлаачийн хувийн өнцгөөс хандах бус бүхий л нөхцөлд төвийг сахисан байр суурийг чандлан баримталж, бүх талын санал бодлыг тусгахыг хичээж ажиллалаа.

Уг судалгааны тайлан нь хэн нэгэн уран бүтээлч, мэргэжилтний хувийн эрх ашигт хандаж бус салбарт нийтлэг тулгамдаж буй асуудлыг хөндөж, бүх нийтэд хүртээлтэй, өгөөжтэй шийдэл, зөвлөмжийг боловсруулахад чиглэсэн болно.

МЭДЭЭЛЭЛ БОЛОВСРУУЛАЛТ

Чанарын судалгааны мэдээллийг боловсруулахдаа ярилцлага тус бүрийг Microsoft Office Word 2016 программд шивж оруулан, шивэлтийн алдааг хяналтын ажилтан хянаж, тайлан боловсруулах судалгааны менежерт хүлээлгэн өгөх процессын дагуу ажиллав.

Агуулгын шинжилгээ, бүлэглэлийн шинжилгээ зэрэг чанарын судалгааны мэдээллийг нэгтгэн боловсруулах аргачлалыг ашиглан тайланг бэлтгэв.

СТАТИСТИК, ТООН МЭДЭЭЛЛИЙН СУДАЛГАА

СУДАЛГААНЫ ЗОРИЛГО

Уг судалгаагаар СБҮ-ийн статистик, тоон мэдээлэлд шинжилгээ хийн СБҮ-ийн өнөөгийн нөхцөл байдлыг тоон үр дүнгээр илэрхийлэх, хөгжлийн түвшнийг хэмжих гол шалгуур үзүүлэлтүүдийг тодорхойлох, цаашдын стратеги төлөвлөгөөнд шаардлагатай тоон мэдээллийг гаргахыг зорьж ажиллав.

СУДАЛГААНЫ АРГАЧЛАЛ, МЭДЭЭЛЭЛ ЦУГЛУУЛАЛТ

СБҮ-ийн статистик тоон мэдээллийн судалгааны арга зүйн хувьд хоёрдогч тоон мэдээлэлд шинжилгээ хийх аргачлалын дагуу боловсруулав. Ингэхдээ холбогдох төрийн болон төрийн бус байгууллага, мэргэжлийн холбоодоос өгөгдлүүдийг цуглуулан нэгтгэн дүгнэлээ.

Төрийн байгууллагуудын хувьд Үндэсний статистикийн хороо (ҮСХ), Боловсрол, шинжлэх ухааны яам (БШУЯ), Татварын ерөнхий газар (ТЕГ), Гаалийн Ерөнхий газар (ГЕГ), Улсын бүртгэлийн ерөнхий газар (УБЕГ), Оюуны өмчийн газар (ОӨГ), Харилцаа холбооны зохицуулах хороо (ХХЗХ) зэрэг байгууллагуудаас албан ёсны статистик мэдээллийг цуглуулан боловсруулав.

Төрийн болон төрийн бус байгууллага, мэргэжлийн холбоодоос мэдээлэл цуглуулахад нийт 43 байгууллагад Соёлын яамнаас хандсан албан бичиг хүргүүлэн шаардлагатай тоон мэдээллийг гаргуулан авч ажилласан.

СТАТИСТИК, ТООН МЭДЭЭЛЛИЙН СУДАЛГААНЫ ХАМРАХ ХҮРЭЭ

СБҮ-ийн статистик, тоон мэдээллийн судалгааны хамрах хүрээг 12 салбар чиглэл тус бүрд үндсэн 5 тоо мэдээллийн хүрээнд авч үзлээ. Үүнд:

- 1) ААНБ-ын тоо;
- 2) Ажиллагчдын тоо;
- 3) Үйл ажиллагааны борлуулалтын орлого;
- 4) Бараа бүтээгдэхүүний гадаад худалдаа;
- 5) Их, дээд сургууль, коллежийн төгсөгчдийн тоо;

ЮНЕСКО 2015 онд дэлхийн улс орнуудын тоон мэдээллийг нэгтгэн СБҮ-ийн тайланг боловсруулсан байдаг. Үүнд дурдсанаар СБҮ-ийн хөгжлийг хэмжих гол хэмжүүр нь эдийн засагт үзүүлж буй нөлөө болон бий болгосон ажлын байрны тоо юм. Тус тайланд дурдсанаар СБҮ-ийн салбар дэлхийн хэмжээнд 2250 тэрбум ам.долларын орлого олж, 29.5 сая ажлын байр бий болгосон байдаг. (UNESCO, 2015)

АШИГЛАСАН СТАТИСТИК АНГИЛЛУУД

Монгол Улсын СБҮ-ийн статистик, тоон мэдээллийн судалгаанд ашигласан статистик ангиллуудаас дурдвал:

- **Эдийн засгийн бүх төрлийн үйл ажиллагааны салбарын ангилал-4 (ЭЗБТУАСА-4) /Эдийн засгийн үйл ажиллагааны ангилал - International Standard Industrial Classification (ISIC 4)/**
Энэхүү ангилал нь НҮБ-ын Статистикийн комиссоос гаргасан олон улсын стандарт ангилал бөгөөд гишүүн орнууддаа өөрийн орны онцлогийг тусган, мөрдөж ажиллахыг зөвлөмж болгосон. Хуулийн этгээд, өмчийн бүх төрөлд хамаарах ААНБ, хүн амд үйлчилдэг төр, олон нийтийн байгууллага болон хувь хүний эрхэлж байгаа үйлдвэрлэл, үйлчилгээг үйл ажиллагааны чиглэлээр нь бүлэглэж, судлах зорилготой боловсруулсан эдийн засгийн үйл ажиллагааны бүлэглэлт юм. Монгол Улсад ЭЗУАСА 4 хувилбарыг ашиглаж байна. (Үндэсний Статистикийн Хороо, 2021)
- **Уялдуулсан Системийн (УС) Ангиллаар тодорхойлогддог соёлын бараа, бүтээгдэхүүн, үйлчилгээний олон улсын худалдаа - Harmonised Commodity Description and Coding System 2007 (HS 2007) Өргөтгөсөн төлбөрийн тэнцэл -Extended Balance of Payments (EBOPS)**
- **Ажил мэргэжлийн олон улсын стандарт ангилал - International Standard Classification of Occupations (ISCO 08) болон бусад салбарын статистик ангиллууд багтана.**

ТАЙЛАН, ШИНЖИЛГЭЭ, АНАЛИЗ

“СБҮ-ийн суурь судалгааны тайлан”-г бичиж, боловсруулахад ЮНЕСКО -гийн ССХ, Монгол Улсын соёлын салбарын уран бүтээлч, мэргэжилтнүүдтэй хийсэн ярилцлага, судалгаанд үндэслэв.

ЮНЕСКО, Соёлын статистикийн хүрээ (ССХ), 2009

ЮНЕСКО -гийн ССХ -ний хүрээнд соёлын салбарууд, холбогдох салбарууд, нийтлэг хамааралтай салбарууд багтана.

Соёлын салбарууд: Соёлын салбарууд нь соёлтой холбоотой үйлдвэрлэл, үйл ажиллагаа, практикийн нэгдэл бөгөөд дараах байдлаар бүлэглэн хувааж байна. Үүнд:

- A. Соёлын биет болон байгалийн өв;
 - B. Урлагийн тоглолт, баяр наадам;
 - C. Дүрслэх урлаг, гар урлал;
 - D. Ном, хэвлэл;
 - E. Аудио болон дүрс бичлэг, интерактив мэдээллийн хэрэгсэл;
 - F. Дизайн болон бүтээлч үйлчилгээ;
- Соёлын биет бус өв (нийтлэг хамааралтай салбар).

Эдгээр салбаруудыг соёлын салбарууд гэж тодорхойлсон байна. Мөн ЮНЕСКО -гийн зүгээс улс орнуудыг харьцуулах мэдээ мэдээлэл цуглуулахад дэмжиж буй салбаруудыг төлөөлөхөд авч үзнэ.

Холбогдох салбарууд: ССХ-ны холбогдох салбар нь дараах хоёр бүрэлдэхүүнийг багтаана. Үүнд:

- Аялал жуулчлал,
- Спорт, чөлөөт цаг.

Эдгээр салбаруудад соёлын элементүүд байдаг ч соёлын үйл ажиллагаа гэж тэр бүр авч үзлэггүй. Өөрөөр хэлбэл, үйл ажиллагаа нь соёлын шинжтэй байж болох ч тэдгээрийн үндсэн бүрэлдэхүүн хэсгүүд соёлын бус байдаг. Иймээс ССХ -д холбогдох салбарууд гэж тусгасан байна. (UNESCO Institute for Statistics, 2009)

Нийтлэг хамааралтай салбар: Соёлын үйлдвэрлэлийн дамжуулалтын үе шатанд голлох үүрэгтэй гурван өөр нийтлэг хамааралтай салбар байдаг. Тэдгээрийг нийтлэг хамааралтай салбарууд гэх учир нь соёлын болон тэдгээртэй холбоотой бүх салбарт бүгдэд нь хамаардаг явдал юм. Үүнд:

1. Соёлын биет бус өв;
2. Боловсрол, сургалт;
3. Архив, хадгалалт;
4. Тоног төхөөрөмж, дагалдах хэрэгслүүд багтана.

Схем 1: ЮНЕСКО, Соёлын статистикийн хүрээ, 2009

СБҮ-ийн суурь судалгааны тайланг 2021 оны 11 дүгээр сарын 10-ны байдлаар Соёлын яам батлан эцэслэсэн. Уг судалгааны тайланг эцэслэхэд нийт 5 удаагийн танилцуулгыг Соёлын яамны удирдлага, албан хаагч нарт хийсэн ба холбогдох мэргэжилтнүүдийн саналын дагуу сайжруулсан.

Уг судалгааны тайлан нь чанарын болон статистик тоо мэдээллийн үр дүнг нэгтгэсэн бөгөөд нийт 328 хуудаснаас бүрдэнэ.

СБҮ-ийн суурь судалгааны хураангуй тайланг Microsoft Powerpoint хэлбэрээр бэлтгэсэн бөгөөд уг тайланд судалгааны арга зүй, тоо мэдээллийн хураангуй, чанарын судалгаанаас гарсан гол асуудал бэрхшээл, боломжуудын талаар дурдсан болно.

СБҮ-ийн статистик эмхэтгэлд статистик, тоо мэдээллийн үр дүнг илүү нарийвчлан задалж өгсөн. Уг эмхэтгэл нь судалгааны ажлын даалгаварт тусгаагүй бөгөөд нэмэлтээр хийж гүйцэтгэсэн болно.

МОНГОЛ СОЁЛ МОНГОЛЫН БАЯЛАГ

Гүйцэтгэгч:

“МОНГОЛЫН МАРКЕТИНГИЙН СУДАЛГААНЫ АССОЦИАЦИ” НҮТББ

Хаяг: Монгол Улс, Улаанбаатар хот, Баянзүрх дүүрэг, 3-р хороо, Их тойруу, Зохиомж дээд сургуулийн залгаа 57-1 тоот байр, 2 дугаар давхар

Утас: +976 7700 0188